

Toinen elämä

Luonnossa liikkuminen pohjanpystykorva Hertan kanssa auttoi pelkosenniemeläistä **Janne Juuso**a toipumaan takaisin arkeen. Aivohalvauksen saanut Juuso pääsi palaamaan luokanopettajan töihin puoli vuotta sairastumisensa jälkeen. Jälkensä kohtaaus kuitenkin jätti.

JENNI LEUKUMAAVAARA TEKSTI, KAISA SIRÉN KUVAT

● Lääkärit eivät löytäneet tarkkaa syytä Janne Juuson aivohalvaukselle. Hän on miettinyt, olisiko ajoissa aloitettu verenpaine- ja kolesterolilääkitys estänyt sairastumisen. Uutta kohtausta hän ei kuitenkaan pelkää.

► Janne Juuso nauttii työstään opettajana. Sairastumisensa jälkeen hän arvelee olevansa aiempaa rennompia oppilaiden kanssa.
– Olen aina ollut sitä mieltä, että opetuksessa pitää tukea lapsen itsetuntoa.

Kuin olisi ollut pullon sisällä. Siltä **Janne Juusosta** tuntui, kun hän makasi kotinsa eteisessä kykenemättä liikkumaan. Kesäkuun 24. päivänä 2013 Janne nousi varhain aamulla. Helle helli, ja kesälomaansa vietänyt luokanopettaja ajatteli ehtivänsä tehdä metsähommia ennen kuuminta auringonporotusta. Se oli ollut kevään kunnonkohotusoperaatio, hakkuumetsän jälkien korjaaminen lihasvoimin.

Tuona aamuna Janne otti metsätöiden päälle torkut. Hän oli lähdössä nuorimman poikansa kanssa kalastamaan. – Kaikki oli mennyt hyvin, ei mitään ennakkovaroituksia. Pakkasin auton ja etsin avaimia. Lähdin hakemaan niitä vielä sisältä, Janne kertoo.

Eteisessä maailma pysähtyi.
– Huomasin makaavani lattialla ja kuun-

telin vaimoni hätääntynyttä ääntä. Tunsin kehoni oikean puolen olevan halvaantunut. Vaimoni kertoi jälkeenpäin, että hän oli saanut minut kiinni ennen kuin rojahdin lattialle.

Lähihoitajana työskentelevä puoliso **Marianne Juuso** tunnisti heti miehensä oireet: suupielen valahtamisen ja halvaantumisen. – Minut kannettiin paareilla Finnheimsin kopteriin. Kun se nousi pellolta kodin viereiseltä ilmaan, muistan katsoneeni Pyhän tuntureita ja miettineeni, näenköhän ne nyt viimeisen kerran, Janne kertoo kotinsa keittiössä Pelkosenniemen Pyhäjärvellä.

Katse hakeutuu samaisiin tuntureihin, jotka nyt kohoavat maisemassa lumipeitteisinä ja rinteet valaistuin.

JANNE JUUSO KIIDÄTETTIIN hoitoon Oulun yliopistolliseen sairaalaan. Kuvaukset paljastivat laajan hyytymän eli tukoksen aivojen puheen-

”Puheterapeutti sanoi, että töihin vaan. Minua pelotti, miten oppilaat suhtautuvat.”

tuottamiskeskukseen alueella. Puhe oli Jannelle kadoksissa, mutta luku- ja kirjoitustaito onneksi säilyivät.

Entisenä fysioterapeuttina Janne tiesi hyvin aivohalvauksen mahdolliset seuraukset, olihan hän kuntouttanut useita saman kohtalon kokeneita.

– Sairaalassa tein itselleni testejä. Huomasin, että jalka toimii ja käsikin alkoi totella. Ajattelin, että ehkä sittenkin vielä joskus pääsen metsälle ja kalareissuille.

Janne korostaa, että hänellä oli onnea tukoksen vauriopaikassa. Jos on epäonnea, on mahdollista edes kovalla harjoittelulla toipua.

– Minulla oli onnea myös siinä, että pääsin nopeasti hoitoon ja hoito oli erinomaista.

VIIKON SAIRAALASSAOLON jälkeen Janne kotiutettiin. Alkoi sinnikäs kuntoutuminen. Puoliso heräsi useana aamuna keittiöstä kuuluviin lastenloruihin ja ”lällätyksiin”, joilla Janne kehitti puhettaan.

Ensimmäiset viikot piti ottaa rauhallisesti, mikä oli ahkeralle miehelle hankalaa. Varsinkin koetus tuli, kun hillat alkoivat kypsyä. Ylitsepääsemätön hillakuume valtasi mielen. Kotona yksin ollut Janne otti sangon ja pyörän ja suuntasi läheisille hillamättäille.

Jo paluumatkalla kävi käry, kun puoliso sattui tulemaan juuri samaan aikaan kotiin.

– Kyllä se välillä on aikamoista tuon jästipään kanssa, Marianne Juuso nauraa.

JANNE PALASI TÖIHIN Pelkosenniemen kouluun vuoden 2014 alussa, puoli vuotta kohtauksen jälkeen.

– Puheterapeutti sanoi, että töihin vaan, siellä puhe kehittyy. Minua pelotti kauheasti, miten oppilaat suhtautuvat ja miten pärjään.

Pelko oli turha, sillä niin kollegat kuin oppilaatkin ottivat toipilaan hyvin vastaan.

– Kyllähän mie välillä olen siellä luokan edessä sanonut vähän mitä sattuu. Esimerkiksi perhe ei ole aina tullut ulos perheenä. Oppilaat ovat ehkä vähän nauraneet ja korjanneet, mutta kukaan ei ole esimerkiksi haukkunut vammaiseksi tai muuten ollut ilkeä. Oppilaat ovat olleet tosi fiksuja.

TOINEN ELÄMÄ. Niin Janne nyt ajattelee ajastaan sairauskohtauksen jälkeen. Tapahtuma on muuttanut ajattelutapojaa.

– Uskallan olla jotakin mieltä, enkä tee asioita, joita en halua. Välitän entistä vähemmän siitä, mitä muut minusta tai tekemisistäni ajattelevat. Elämä on rajallinen, täytyy olla vähän itsekäs.

Suhde työhön on säilynyt suunnilleen ennallaan. Opettajan ammatti tuntuu yhä hyvältä ja tärkeältä. Kohtaus sai Jannen huomaamaan, ettei ole korvaamaton, ja sairastumisen myötä hän varjelee itseään enemmän esimerkiksi työperäiseltä väsymykseltä.

Työ on mielekästä siksikin, että sen jaksaa vammautumisen huolimatta hyvin.

– En varmaankaan jaksaisi kahdeksan tunnin työpäiviä esimerkiksi jumpparina. Opetusvelvollisuuden verran jaksan skarpata ja tuottaa selkeää puhetta. Väsyessä puhe alkaa puuroutua.

Puhevika kulkee mukana koko loppuelämän. Oikea suupieli on yhä tunnoton, lääkitys jatkuu hautaan asti. Puheentuottamisen vaikeuksien vuoksi isompien tilaisuuksien esiintymiset jännittävät.

Hyviäkin puolia on: migreeni jäi eteisen lattialle.

TÄYSIN KITKATTA TOIPUMINEN ei ole sujunut.

Vammautuminen oli Jannelle tuttu aihe opiskeluajoilta. Hän tutki Lapin yliopiston kasvatustieteiden pro gradu -työssään vammautuneen ihmisen oikeuksia ja valtaistumista eli vammautuneen ihmisen pääsyä oman elämänsä herraksi.

Vammautuneesta tulee helposti objekti, jonka puolesta muut tekevät esimerkiksi kuntoutusta ja työtä koskevia päätöksiä. Janne tutki aihetta Freiren pedagogiikan näkökulmasta, jonka mukaan valta on otettava takaisin itselle.

Kun Janne itse vammautui, toimintamekanismin tunnistaminen auttoi häntä oman paikan ottamisessa ja toipumisessa.

– Alussa minullekin puhuttiin kuin lapselle tai vanhukselle ja minun puolestani yritettiin päättää asioista. Joskus piti ärähtää, ja kyllähän ihmiset siitä suuttuivat.

Auttamisen tasapainon löytäminen ei välttämättä ole helppoa. Jannen mielestä on tärkeää kysyä esimerkiksi töihin palaavalta, tarvitseeko tämä apua.

– Silloinkin olisin jästipäänä ehkä sanonut, että en tarvitse, mutta olisin arvostanut kysymystä.

JANNE JUUSON ARKI on löytänyt uudet uomat parin vuoden takaisten tapahtumien jälkeen. Työpäivän päätyttyä Janne ottaa aina nokoiset Hertta-koiran kanssa. Sitten parivaljakko lähtee lenkille, näin talviaikaan usein hiihtelämään läheiselle Pyhäjärvelle.

Puolison tuen lisäksi luonto ja koira ovat Jannelle tärkeitä toipumisessa.

– Hertta tuli meille sairauslomani aikana. Se on ollut erittäin tärkeä niin kuntoutumisessa kuin muutenkin, Janne sanoo pehmenevällä äänellä.

Pohjanpystykorva vastaa kömpimällä syliin. Tulevaisuuden tavoitteita ovat ottaa patikoiden haltuun Lapin kairoja, löytää uusia upeita kalastusjärviä ja nauttia elämästä. Pöllimetsä on yhä Jannelle tuttu paikka, mutta nyt mukana on myös moottorisaha ja mönkijä.

– Jumpparina sanoin aina asiakkaileni, että muistakaa kohtuus kaikessa. Nyt opettelen sitä itse. ●

KUKA?

► **Janne Juuso** on 48-vuotias luokanopettaja Pelkosenniemeltä.

► Opettaa Pelkosenniemen koulussa viitos-kuutosten yhdysluokkaa sekä yläluokkalaisille biologiaa, maantietoa ja liikuntaa.

► Valmistui opettajaksi 2007, sitä ennen työskennellyt muun muassa fysioterapeuttina ja rakennusmiehenä. Lisäksi eräoppaan tutkinto.

► Toimii aktiivisesti luontokasvatuksen parissa ja jäsenenä Lapin luontokasvatusyhdistyksen työpöydässä sekä soveltaa luontokasvatusta mahdollisuuksien mukaan opetuksessa.

► Harrastaa metsästystä ja kalastusta.

